

Lenart, Witold / Mikulski, Zdzisław

Województwo Płockie - główny obszar badań geograficznych Uniwersytetu Warszawskiego

---

Notatki Płockie 23/3-96, 46-50

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Województwo Płockie

—główny obszar badań geograficznych

Uniwersytetu Warszawskiego

Dnia 10 lipca 1978 roku w Stacji Terenowej Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Murzynowie k. Płocka odbyło się posiedzenie Kolegium Rektorskiego UW pod przewodnictwem J. M. Rektora prof. dr. Zygmunta Rybickiego. W obradach wzięli udział zaproszeni goście: I Sekretarz KW PZPR w Płocku mgr Kazimierz Janiak, Wojewoda Płocki dr Karol Gawłowski, Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego dr inż. Jakub Chojnacki, Naczelnik Gminy Brudzeń Duży mgr Ludwik Kaczorowski oraz członkowie Kolegium Dziekańskiego Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW z Dziekanem prof. dr. Zdzistawem Mikulskim.

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Pierwszy numer „Notatek Płockich” z 1977 r. przyniósł wiadomość o utworzeniu w Murzynowie, u ujścia Skrzy Prawej do Wisły, Stacji Terenowej byłego Instytutu Geografii Uniwersytetu Warszawskiego. Znaczna część zawartych tam informacji o planach działalności nowej placówki jest już rzeczywistością. Jednocześnie nastąpiło wyraźne przyspieszenie prac organizacyjnych i badań naukowych wykraczające poza pierwotnie nakreślone ramy.

W 1977 roku utworzony został na Uniwersytecie Warszawskim Wydział Geografii i Studiów Regionalnych dysponujący znacznie większym potencjałem kadrowym i materialnym niż poprzedni Instytut. Wśród kilku podstawowych zadań naukowych nowego wydziału znajdują się takie, których realizację zdecydowano oprzeć o placówkę w Murzynowie. Podniesienie rangi naukowej Stacji ma swe odzwierciedlenie w miejscu jakie uzyskała placówka terenowa w strukturze organizacyjnej Wydziału. Obecnie jest to jednostka wydzielona podporządkowana bezpośrednio urzędowi dziekana i posiadająca własny, kierujący jej rozwojem Zespół Naukowo-Dydaktyczny składający się z przedstawicieli zainteresowanych badaniami w regionie płockim Zakładów naukowych Wydziału. Drugie, podobne ciało sterujące działalnością Stacji w Murzynowie, przewiduje się utworzyć z zaproszeniem reprezentantów instytucji, organizacji i urzędów współpracujących, głównie płockich.

Z mnogości tematów i szczegółowych prac naukowych podjętych przez Wydział Geografii i Studiów Regionalnych UW w oparciu o Stację w Murzynowie trzy zadania wydają się być zasadniczymi. Przede wszystkim chodzi o eksperymentalny charakter badań geograficznych. Eksperyment przestrzenny rozumiany jest jako analiza sterowanych zmian w środowisku geo-

graficznym (fizycznym i społeczno-ekonomicznym) z przejściem do prognozy tych zmian i możliwością ekstrapolacji wyników na tereny większe i struktury bardziej złożone. Przewadzenie tego typu eksperymentów wymaga nasycenia terenu obserwacjami, pomiarami i pracami studialnymi, co możliwe jest tylko ze stałej, dobrze zorganizowanej bazy.

Z problematyką badań eksperymentalnych wiąże się drugie zadanie naukowe Wydziału i Stacji, równie ważne. Przewiduje się podjęcie rozległego programu badań nad antropogenicznymi przemianami w środowisku geograficznym w ujęciu kompleksowym. Nie chodzi tu jednak o stopniową rejestrację zjawisk związanych z antropopresją, celem jest prognoza, niezbędna dla właściwego planowania przestrzennego i mogąca uchronić przed niezamierzonymi skutkami zmian w środowisku.

Usytuowanie Murzynowa nad Wisłą nie było przypadkowe. Decyzje XII Plenum KC PZPR w sprawie zagospodarowania Wisły i jej dorzeczca potwierdzają słuszność priorytetu dla badań hydrologicznych w Murzynowie.

Trzy wymienione wyżej kierunki pracy naukowej Wydziału w regionie płockim łączą się w jeszcze ogólniejszy cel badawczo-praktyczny: geograficzne podstawy planowania przestrzennego. W szczególności geografia jest w stanie dostarczać takich podstaw dla przemysłu, urbanistyki, a zwłaszcza rolnictwa.

Wszystko to co napisano wyżej potwierdza słuszność wyboru woj. płockiego do realizacji tak poważnych zadań naukowych. Typowość środowiska geograficznego (w stosunku do Niżu Polskiego), obecność aktywnych czynników przekształcających środowisko, pałący problem zasobów wodnych, konflikt przestrzenny: urbanizacja i industrializacja — obszary przy-

Murzynowo, 10 lipca 1978 r. Od lewej: prof. dr Julian Łukasiewicz — prorektor UW, prof. dr Zygmunt Rybicki — rektor UW, doc. dr Zbigniew Chrupiek — I sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR UW i prof. dr Władysław Rodewald — prorektor UW.

rody chronionej, jednoczesny intensywny rozwój przemysłu i rolnictwa, nowy układ administracyjny — to argumenty za tym wyborem. Są też argumenty inne — autentyczne zainteresowanie władz plockich i plockiego środowiska naukowego.

Wypada w tym miejscu wymienić kilka istotniejszych wydarzeń minionych dwóch lat świadczących o stopniowym podejmowaniu zasygnalizowanej problematyki. Od początku 1978 roku pracują dwie stacje meteorologiczne w Murzynowie i na terenie Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych zbierając dane do poznania rzeczywistej cyrkulacji powietrza i zanieczyszczeń w strefie oddziaływania kombinatu. Wykonano kompleksowe opracowania hydrologiczne dorzecza rzeki Brzeźnicy, która staje się głównym obiektem eksperymentów nad wpływem działalności człowieka na obieg wody w przyrodzie.

Czerwiec i lipiec były okresem natężonych badań fizyczno-geograficznych związanych z otwarciem poligonu fotointerpretacyjnego Płock—Murzynowo działającego w ramach Międzynarodowego programu „Interkosmos”. O przebiegu tych badań, zsynchronizowanych z lotem polskiego kosmonauty, poinformowano społeczeństwo plockie oddzielnie.

Stacja Terenowa w Murzynowie korzystając ze współpracy z Towarzystwem Naukowym Płockim wykonała dokumentację Gostynińskiego Parku Krajobrazowego (Notatki Płockie nr 1 z 1978 r.). Pojezierze Gostynińskie stało się jednym z ważnych obiektów badań. Kolejno opracowywane są otoczenia wybranych jezior w celu wskazania właściwego zagospodarowania turystycznego. Osobno podjęto kompleksowe prace fizyczno-geograficzne w dolinie dolnej Skrwy Prawej, bodajże najciekawszego przyrodniczo zakątka parku krajobrazowego.

Murzynowo, 10 lipca 1978 r. Zaproszeni przez J.M. Rektora Uniwersytetu Warszawskiego goście na sali obrad. Od lewej: dr inż. Jakub Chojnacki — prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego, dr Karol Gawłowski — wojewoda płocki, mgr Kazimierz Janiak — I sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Płocku i mgr Ludwik Kaczorowski naczelnik gminy Brudzeń Duży.

W związku z poważną rolą, jaką mają badania geograficzne w regionie płockim, Stacja w Murzynowie jest miejscem regularnych posiedzeń Kolegium Dziekańskiego i Rady Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW. Podpisywane są też nowe porozumienia o współpracy naukowej. Pierwsze takie porozumienie zawarto z Instytutem Inżynierii Środowiska Politechniki Warszawskiej. Objęło ono między innymi wspólne pomiary meteorologiczne i hydrologiczne otoczenia MZRiP. Podobny charakter ma umowa o współpracy z Zakładem Wodno-Ściekowym i Ochrony Środowiska MZRiP. Ostatnio nastąpiła wymiana dokumentów o współpracy w Murzynowie między Wydziałem Geografii i Studiów Regionalnych UW a Instytutem Melioracji Wodnych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego Akademii Rolniczej w Warszawie oraz Okręgową Dyрекcją Gospodarki Wodnej w Warszawie, jako wiodącą w Polsce. Oba te porozumienia pozwolą na rozszerzenie badań hydro-

logicznych na zagadnienie transportu rumowiska rzeczno, zamulanie zbiornika włocławskiego, zmiany poziomu wód gruntowych i zanieczyszczenie tych wód.

Rekapitulacją dotychczasowych osiągnięć i trudności oraz wytyczeniem kierunku dalszego rozwoju Stacji w Murzynowie zajęło się pierwsze w historii placówki posiedzenie Kolegium Rektorskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Zwiedzono obiekty stacyjne, a następnie zapoznano się z programem naukowym, dydaktycznym i wychowawczo-społecznym Stacji referowanym przez Dziekana Wydziału. Następnie Kierownik Stacji dr Witold Lenart przedstawił stan prac remontowo-adaptacyjnych oraz plany ich kontynuacji zwracając uwagę na życzliwość i pomoc ze strony władz wojewódzkich, miejskich, gminnych oraz Petrochemii. Zebrani wyrazili duże zainteresowanie programem badań geograficznych w rejonie płockim. Opinie taką wypowiedzieli: mgr Kazimierz Janiak, mgr inż. Władysław Skal-

ny — kierownik Zakładu Wodno-Ściekowego i Ochrony Środowiska MZRIp, dr inż. Jakub Chojnacki. Także głosy Kolegium Rektorskiego zmierzały do jeszcze większego związania prowadzonych badań z potrzebami regionu. Władze płockie i uniwersyteckie zapowiedziały zwiększenie pomocy technicznej tak niezbędnej przy rozbudowie Stacji. Będą też załatwione potrzeby powiększenia terenów stacyjnych.

Dużo uwagi poświęcono społeczno-wychowawczej roli Stacji. Mówił o tym I sekretarz Komitetu Uczelnianego PZPR doc. dr Zbigniew Chrupek oraz przewodniczący Rady Uczelnianej SZSP mgr Krzysztof Szamałek. Najbliższą okazją do wykorzystania Stacji do tych celów będzie udział środowiska studenckiego w ogólnopolskiej akcji „Wisła”. Prof. dr Stanisław Orłowski, prorektor UW zaproponował włączenie do prac naukowych w Murzynowie także innych Wydziałów uczelni, np. Geologii i Biologii. Ważną decyzję podał w swym wystąpieniu prof. dr Władysław Rodewald, prorektor UW. Atlas Województwa Płockiego będzie wykonywany jako zadanie własne Wydziału, więc także stronę finansową bierze na siebie uczelnia. „Niech to będzie dar Uniwersytetu dla ziemi płockiej, tak nam przyjaznej” — powiedział w zakończeniu.

J. M. Rektor UW prof. dr Zygmunt Rybicki sformułował najbliższe zadania dla Wydziału mające na celu zatwierdzenie rozszerzonego programu działalności Stacji. Ma on osobno obejmować stronę naukowo-badawczą, dydaktyczną, wychowawczą oraz świadczenia na rzecz środowiska. Powinien być w nim uwzględniony udział poszczególnych jednostek organizacyjnych Wydziału i uczelni. Tak przygotowany program będzie przedstawiony kolejno do opinii: Radzie Wydziału, Władzom Płockim i Kolegium Rektorskiemu. Osobno ma być sporządzony wykaz potrzeb materialnych Stacji gwarantujących szybki rozwój placówki.

Po przerwie dr Jan Ołędzki z Katedry Kartografii UW zapoznał zgromadzonych z przebiegiem kosmicznego eksperymentu fotointerpretacyjnego. Poligon Płock—Murzynowo obejmujący środkową i wschodnią część gminy Brudzeń Duży będzie miejscem szeregu dalszych przedsięwzięć naukowych z zastosowaniem technik fotografii satelitarnej, lotniczej i naziemnej. Taki sposób badania środowiska geograficznego jest szczególnie przydatny dla rolnictwa.

Posiedzenie Kolegium Rektorskiego UW w Murzynowie było ważnym momentem w historii rozwoju badań geograficznych w regionie płockim. Jego decyzje przyspieszają podjęcie nowych i rozszerzenie rozpoczętych tematów. Konkretyzacja zadań objęła Atlas Województwa Płockiego, przy opracowywaniu którego będzie współpracować z Wydziałem specjalny zespół powołany przez Wojewodę. W Atlasie będą umieszczone nie tylko mapy

o charakterze analitycznym (środowisko przyrodnicze, ludność, gospodarka, historia) ale i syntezy kartograficzne szczególnie ważnych dla województwa problemów jak np.: perspektywy zaopatrzenia w wodę, zanieczyszczenie powietrza i wody, współczesne procesy geomorfologiczne, zmiany zasobów siły roboczej na wsi, wpływ rozwoju Płocka na osadnictwo w województwie itd.

Rozszerzy się współpraca naukowa z MZRIp. Rozbudowywana będzie stacja meteorologiczna na terenie kombinatu, m.in. w 1979 roku przewiduje się uruchomienie pomiarów parowania zanieczyszczonej wody. Badania wpływu MZRIp na środowisko mogą stać się modelowymi w stosunku do innych tego typu zakładów, zaś prawdopodobnie już niedługo będą wykorzystywane we współpracy międzynarodowej krajów socjalistycznych. Podjęto bowiem starania o włączenie zlewni rzeki Brzeźnicy do systemu zlewni badawczych Międzynarodowego Programu Hydrologicznego UNESCO.

Do prac w regionie płockim wkracza Zakład Geografii Fizycznej, Ogólnej i Regionalnej UW, którego prace powinny okazać się szczególnie przydatne dla rolnictwa. Wypada tu wymienić np. badania przekształceń pokrywy wietrzniowo-glebowej Wysoczyzny Płockiej, analizę chemiczną wód drenarskich oraz opracowanie mapy typu środowiska geograficznego z określeniem możliwości wykorzystania wyodrębnionych jednostek dla gospodarczej działalności człowieka.

W mocy pozostają wyszczególnione wcześniej inne zadania naukowo-badawcze, dydaktyczne i wychowawcze Stacji. Natomiast wciąż wrażliwą potrzebą lokalowo-techniczną. Trudno powiedzieć kiedy nastąpi zakończenie wszystkich prac adaptacyjnych i modernizacyjnych. Można mieć nadzieję, że w momencie ukazania się tej informacji drukiem, budynek Stacji będzie mieścił: pięć pracowni (hydrologiczna, meteorologiczna, geologiczna, fotointerpretacyjna, regionalna), salę wykładową, bibliotekę, archiwum, czytelnię, laboratorium fotochemiczne, pokoje dla ok. 25 studentów i 10 pracowników, zaplecze socjalne i techniczne. Obok tego gotowe będą pomieszczenia pomiarowo-badawcze przy Stacji hydrometeorologicznej w Murzynowie, nad Wisłą i w dolinie Brzeźnicy. Dalsze zamierzenia techniczno-organizacyjne, już dzisiaj dyskutowane, zdradzić wypadnie przy kolejnej okazji. Natomiast trzeba zapowiedzieć włączenie Stacji do współpracy między podobnymi placówkami w kraju i za granicą.

Rozwój badań geograficznych prowadzonych przez Wydział w województwie płockim stwarza jeszcze jedną szansę. Jest nią nowoczesna dydaktyka oparta na rozwiązywaniu dalszych obszernych problemów geograficznych w konkretnych, dobrze rozpoznanych warunkach. Takimi problemami, tutaj w Płocku, ale też na całym świecie są: rozpoznanie i racjonal-

ne wykorzystanie zasobów wodnych, prognoza niezamierzonych (w tym niekorzystnych) zmian środowiska przyrodniczego, uwzględnienie wartości tego środowiska w planowaniu przestrzennym. Być może kształcenie studentów

geografii w ramach tak lub podobnie zarysowanych problemów (specjalności) zwiększy ich przydatność zawodową a regionowi, na przykładzie którego te problemy się rozwiązuje, dostarczy wartościowych opracowań.

MAREK GRINBERG

Komunikat w sprawie konkursu Prezydenta Miasta — „Dyplom dla Płocka”

W dniu 4.10.1978 r. podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego w Filii Politechniki Warszawskiej w Płocku zostały wręczone nagrody za najlepsze prace inżynierskie i magisterskie płockich studentów, biorące udział w konkursie Prezydenta Miasta „Dyplom dla Płocka”.

Konkurs, któremu patronował Urząd Miejski, Filia PW w Płocku i Redakcja „Tygodnika Płockiego”, miał na celu zachęcenie studentów i pracowników Filii do podejmowania prac związanych tematycznie z życiem społeczno-gospodarczym naszego miasta.

W skład Komisji Konkursowej oprócz przedstawicieli instytucji organizujących konkurs, weszli również członkowie dyrekcji największych płockich zakładów pracy: Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego „Petrobudowa”, Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych oraz Fabryki Maszyn Żniwnych. Do konkursu zgłoszono 23 prace dyplomowe z zakresu budownictwa, chemii i mechaniki.

W rezultacie działania Komisji Konkursowej wyłoniono spośród nich siedem najlepszych prac, którym przyznano nagrody i wyróżnienia. Pierwsze miejsce, mgr inż. Marii Krajczewskiej i mgr. inż. Józefowi Krawczykowi za pracę „Projekt Modernizacji Oddziału Produkcji Betonów w PBP „Petrobudowa” wyko-

naną pod kierunkiem dr. inż. Henryka Wojciechowskiego. Drugie miejsce mgr inż. Beacie Pawłowskiej za pracę „Badanie niektórych czynników wpływających na jakość powłok lakierniczych kombajnu „Bizon”. Trzecie miejsce mgr inż. Barbarze Kleniewskiej za pracę „Badania nad wykorzystaniem nowych napełniaczy krajowych do produkcji bitumicznych mas gładzących zastosowanych w samochodach osobowych”. Obie prace wykonane zostały pod kierownictwem doc. dr. inż. Andrzeja Bukowskiego. Tematy pozostałych prac dotyczyły modernizacji oddziałów płockich przedsiębiorstw przemysłowych, zastosowaniu tworzyw sztucznych do konserwacji zabytków i wykorzystania produktów ubocznych powstających w MZRiP do umocnienia skarpy płockiej.

Komisja Konkursowa pod przewodnictwem wiceprezydenta Miasta mgr. Marka Wołyniaka wysoko oceniła wartość merytoryczną i możliwości zastosowania rozwiązań technicznych proponowanych w wyróżnionych pracach. Część koncepcji i projektów jest już wdrażana w płockich przedsiębiorstwach, gdzie zresztą pracują ich autorzy.

Wszystkie nagrodzone i wyróżnione prace stały się własnością Urzędu Miasta, który zadba o ich właściwe wykorzystanie. Konkurs „Dyplom dla Płocka” jest jednym z przykładów pracy Filii PW w Płocku na rzecz miasta i regionu.